

0. 250

Կիրոս

„ Երկրի և Մեծի Կենտրոն ”

1914

Handwritten notes at top left, possibly including a date or reference number.

Handwritten text in red ink, possibly a name or title.

Handwritten text in purple ink, possibly a name or title.

Handwritten text in black ink, possibly a name or title.

Handwritten text in black ink, possibly a name or title.

Handwritten text in red ink, possibly a name or title.

Vertical handwritten notes on the left side of the page.

Handwritten text in black ink, possibly a name or title.

Large handwritten text in black ink, possibly a name or title.

Vertical handwritten notes on the right side of the page.

(საფრანგო)

1914

კვირა 9 მარტი

№ 1.—1914 წ.

ფანი 10 კაპ.

*მ. შიხაძე
რედაქტორი
1914.*

მარისბინა შახმუროვა
ლექტორი-ქალი

მარ. რუხაძე
15 წ. სამწერლო მოღვაწეობის შესრულების გამო

მუსიკა—მხატვრობა—ქანდაკება

№ 1

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ., ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება დრ. საზ. კანტორაში და იოსებ იმედაშვილთან (ს. ბროზინის ქ. სტამბაში). მისამართი:

თიფლის, რედ. „Театри да Цховреба“
Иос. Имедашвили.

ხელ-მოწერული წერილები არ დაიბეჭდება. — ხელთნაწერები საპროფესიონალო შესწორდება. — რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება შეუდღის 10—2 ს. და საღ. 6—7 ს. ტელეფონი № 15-41.

№ 1

ს პ ი რ ა , 9 მ ა რ ტ ი

1914 წ.

9 მარტი 1914 წ.

ჩვენი მიზანი და დღეიდან კვლავ ვიწყებთ მისწრაფებას. სულიერ ურთიერთობას ჩვენს მკითხველთან.

ჩვენი მკითხველი გვიცნობს ჩვენ და იცნობს ჩვენს მიმართულებასაც, თუ კი შეიძლება მიმართულება ეწოდოს ჩვენს განვლილს მუშაობას.

ამიტომ აქ საჭიროდ აღარ მიგვაჩნია გვრედწოდებულ სამუშაო გეგმის აღნუსხვა, ვიტყვი მხოლოდ, რომ ჩვენი უმთავრესი მიზანი იქნება ჩვენის თეატრის, მწერლობისა და ხელოვნების ერთგული და მტკიცე საშასხური...

უკანასკნელი ათეული წლების დასურჯგუფურმა განკერძოებამ დაქსაქსა ჩვენი საზოგადოებრივი ძალნი და ერთი მეორისგან იმდენად გათიში, რომ იგინი თითქოს მხოლოდ ურთიერთის დამოხმა-განადგურებასდა ცდილობენ, თითქოს მათს ცნებაში სრულიად ამოშრეტილიყოს საკაცობრიო ცხოვრების ერთი საზოგადო მიზანი—გაადამიანება, კაცთა სულიერ-ზნეობრივად ამაღლება, საერთაშორისო სიყვარულის განმტკიცება, ადამიანის ადამიანად აღიარება-ცნობა...

ადამიანთა სულიერ-ზნეობრივად ამაღლებელი საშუალებანი—ხელოვნების ტაძარი—თეატრი, ხელოვნური მწერლობა, ფილოსოფია, მეცნიერება—ჩვენის კალმოსანთა უმეტესობისათვის თითქოს სრულიად აღარ არსებობდეს...

ჩვენი მტკიცე რწმენაა სწორედ ამ მხრივ ვეშასხუროთ ჩვენის ქვეყნის დაწინაურების საქმეს...

ჩვენის ქვეყნის სულიერ-ზნეობრივად და-

წინაურების საქმეში, ი უმთავრესი მნიშვნელობა ჩვენს სამშობლო თეატრს აქვს.

მეტია ვილაპარაკოთ მის მაღალ-განმანათლებელ დანიშნულებაზე, — ეს ყველა ცოტად თუ ბევრად შეგნებულმა ადამიანმა უწყის, ვიტყვით მხოლოდ, რომ ქართულმა თეატრმა, შედარებით, მოკლე დროში უფრო მეტი სარგებლობა მოუტანა ქართველი ხალხის გათვითცნობიერება-გაერთიანების საქმეს, ვიდრე მრავალ საუკ. სისხლის მღვრელმა ომ-ბრძოლამ...

თეატრიც იბრძვის—და უფრო ბასრი მახვილითაც, — მაგრამ მისი ბრძოლაა მშვიდობიანი, ღრმა კვლის გამეღები, სულიერად შემცვლელი, კაცთა ამაღლების უტყუარი გზა და ცხოვრების განახლების სურვილთა შთანერგავი...

იყო დრო, როდესაც ჩვენში თეატრი პამულეთა ჩხირკედლობად მიაჩნდათ, ხოლო სცენის მოღვაწენი—პამულეზად, დაკარგულ ხალხად...

ასეთი შეხედულება უკვე წარსულს ჩაბარდა...

ეს იყო პირველი ხანა ჩვენის თეატრის ცხოვრებისას...

მეორე ხანა იყო, როდესაც ქართულ თეატრს მხოლოდ წარჩინებულ-ხარისხოვანთა ჯიბე ასაზრდოებდა დიდის გაჭირვებით, ხალხი-კი მოწყვეტილი იყო თეატრს, და ეს მაშალალი საზოგადოებაც თუ მივიღოდა თეატრში— ისიც რაიმე განსაკუთრებულ შემთხვევებს გამო: რომელიმე დამსახურებულ მსახიობის ბენეფის-იუბილეზე (ისიც მოსაწყვეტი ბარათებით), ვინმე მაღალ-ხარისხოვან პირის დასწრების დროს ან—იშვითად—თავის ცრუ მამული-შვილურ გრძნობის დასაკმაყოფილებლად.

სამინელი იყო ეს დრო: ქართულ თეატრ-

5842

სა და ქართველ საზოგადოებას თითქოს ურთიერთისა არა გავგებოდა—რა... და მართალი უნდა ითქვას ხშირად არცთუ ჩვენი თეატრი იღვა თავის ღირსეულ სიმაღლეზე... აქ მხოლოდ „გმირები“, „ღვინაბოძინი“ ბატონობდენ, შეთანხმებულობა, ერთსულაოვნობა სანთლით საქმეარი იყო... ეს დროც განქარა...

ქართულმა თეატრმა უკვე მიაგნო თვის ქეშმარიტს ასპარეზიონს — მღაბიო ხალხის გულს, დემოკრატისა, ნამდვილ ქართველ საზოგადოებას და მით მკვიდრი ნიადაგიც მოიპოვა, ხოლო ქართული სასცენო ხელოვნება გამოერკვია ბურუსიდან და ახალს გზას დაადგადღეს საქართველოს დაბა - ქალაქებში დამოუკიდებელნი წრენი მუშაობენ და შორს აღარაა ის დრო, როდესაც სოფლებშიც-კი აღორძინდება სასცენო საქმე... და ჩვენი ხალხის კულტურული ამაღლება—გათვითცნობიერებაც აქედან დაიწყება...

ქართულ სასცენო საქმის ვაფართოებას-კი ესაქირაება ერთი გამაერთიანებელი ძაფი, ერთი რედა-აზრით მოქმედება...

ჩვენი ჟურნალი მიეღის თვისის ძალღონით ემსახურება ამ საქმეს... მაგრამ მასთან სათანადო ყურადღებას მიაქცევს ხელოვნებისა, მწერლობისა და მეცნიერების ყოველ დარგს...

ჩვენს სამშობლო სცენასა და მწიგნობრობასთან ერთად შესაფერ აღვიღოს დაუთმოზს ჩვენის მეზობლთა—სომეხთა, თათართა, ოსთა, აგრედვე რუსთა და უცხოელთა სამწიგნობრო თუ სასცენო ცხოვრების შესახებ ცნობებს...

ხელოვნება, მწერლობა, თეატრი, მეცნიერება ყველასთვის ერთნაირად ძვირფასად მიგვანია, ვიწრო პარტიულობის გარეშე მდგომარედ, და ამიტომაც გვკონია. ყველა დაგვებმარება ჩვენის ხალხის საკეთილდღეო სამსახურის პირნათლად შესრულებაში...

დაე, ამ სფეროში მაინც ვიგრძნოთ თავი სრულ ქმნილება და ყოველგვარ ჟანგ-ხავსიდან განწმენდილად...

მძიმეა ჩვენი საველი გზა, მაგრამ რწმენა წმინდის საქმისა და ჩვენის მკითხველ-თანამშრომელთა თანაგრძნობა გვაბედინებს ამ საქმეს ჩვეულებრივის ხალისით შევუდგეთ...

სალამი შენდა ჩემო სამშობლო სცენავ და ძვირფასო მკითხველო!...

* * *

მე სამკვიდრებელს აქ არ დავეძებ, სხვაგვარი მივის ამისთვის გზები: მიმირბის სული, სული ლტოლოვილი და მეც მივდივარ... აქ არა ვრჩები!

არსება ჩემი მონად ვინ აღთქვა, დასაბამიდან აღსასრულისად? დაე, მონობამ მოკაპკლას ხორცნი, ხოლო არ ძალუქს მოკვლად სულისად!

ვიყავით მარხვად, მე და შენ სულო, სულო აღდგომა მარხვას მიებას!— ვიდრე სიკოცხლე დაგეტოვებს ჩენა, ნუ ჩვენ დაეტოვებთ ლტოლვა-ძიებას!

ბაბილინა

კატარა წერილი

მოკეციით მაღალი მთის მწვერვალს თავზე, დაიწყო ადამიანთა ცხოვრება, შურით, მტობრით, გესლით სავსე; თვლი ვადაავლეთ ქვეყანასა და ბუნებას.

თუ გრძნობა მწვენიერებისა სრულებით არ წაუშლია თქვენში ყოველდღიურ შხამს, პოეტთან ერთად წაიოძახებთ:

ამაზე ტურფა და კარგი
მე სხვა აღარა მგონია!

ქვეყანა დილია და ლამაზი, ბუნება მრავალფეროვანი ზე ტურფა, სამყარო დაუსრულებელი და დიადი.

ჩვენი ცხოვრება ხანმოკლეა, ვითა სიზმარი; მიუხედავად ამისა ის მწვენიერია; ჩვენი სიკოცხლე ელევა, ელევისავით მალე ჰქრება; მაგრამ ის ელევისავით ლამაზია.

თანამედროვე ადამიანი დასწეულდა, მოიწამლა; სიკოცხლე მას საშინელ მაჯლაჯუნად გადაქცევი; სილამაზე ცხოვრებისა მას სრულებით დაუმახინჯებია. დადის ის დაღვრემილი; კი არ სუნთქავს, ხენწვის; აღარ იღიმება, — პირქეშია.

ბერძნებს, რომაელებს, ფრანგებს (რევოლუციის ხანაში) იმდენად უყვარდათ სიკოცხლე, რომ სიკედლის დროსაც კი იღიმებოდენ და ოხუნჯობდენ.

ჩვენ კი სიცოცხლეშიც ვეღარ ვიღიმებთ და ვეღარ ვოხუნჯობთ; ჩვენი სული და გული მოშამულია და ყველგან შხამს ვაგრცვლებთ.

სიბრაშემ, სიძულილმა და ბოროტებამ სრულებით განდევნა ჩვენი გულიდან სიყვარული; სხვისი შეურაცხყოფა, სხვისი დამცირება, გალანძღვა — აი ჩვენი ხელობა.

ცხოვრება ბრძოლაა. სპარტანელები ბრძოლის წინ გარეგნობას ილაშაზებდნენ, თმებს ივარცხნიდნენ კოხტად.

ჩვენ-კი ლანძღვა და გინება ბრძოლად გამოვიტანეთ და ჩვენი სიგლახე გმირობა გვეგონია.

ასე უპირობეში უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ხელოვნებას, — ის ჰფანტავს სვედისბურუსს, ადამიანის დამწუხრებულს გულს მაღამოდ ევლინება და სულს ახალისებს; უიმედობასა და სასოწარკვეთილებას სპობს და იმედს, აღფრთოვანებას, გატაცებას, სიყვარულს, რწმენას გზას უჯავავს.

ერთი-მეორის ლანძღვა-გინების პუბლიცისტიკამ ჩვენში ხელოვნება შთანთქა, ხალხს კი ხელოვნება, მშვენიერება მოსწყურდა.

არა გჯერათ?

აბა გაითვალისწინეთ „სინათლის“ წარმოდგენები.

მოხდა ის რაც არასოდეს არ მომხდარა ქართულ სცენაზე: ერთი-და-იგივე პიესა თოთხმეტჯერ დადგეს და კიდევ ამდენჯერ რომ დადგან, მინც ვატენილი იქნება ხალხით.

რითი აიხსნება ასეთი დაუჯერებელი ამბავი?

მარტო პიესის ღირსებით?

სრულიადაც არა.

ხალხს მოსწყურდა ეროვნულ ფორმებში ჩამოსხმული მშვენიერება და ის ხარბად დაეწაფა „სინათლს“.

ამ წყურვილს დამკაყოფილება უნდა. დღევანდელი ჩვენი ჯურნალ-გაზეთობა-კი მას ვერ აკმაყოფილებს, რადგანაც მათი უმთავრესი მიზანია პარტიული ბრძოლა.

ამ ბრძოლასაც თვისი გასამართლებელი საბუთი აქვს: ის აუცილებელია, საჭიროა, ხოლო არა ისეთის მახინჯის სახით, როგორსაც დღეს ატარებს.

მაგრამ მარტო, ეს არა კმარა; საჭიროა, ხელოვნებას თვისი საპატიო ალაგი ჰქონდეს

დათმობილი, და ეს კი დღეს არ არსებობს.

როდესაც უწმაწურ — ქუჩური პუბლიცისტიკის გვერდით ჰკითხულობთ ქუჩიშვილის, გრიშაშვილის, აბაშვილის საუცხოვო პოეზიას, აზრით, მუსიკით, ტემპერამენტით საესესს, — გზახია იჩრადილება, — ის ჯეროვან შთაბეჭდილებას ვეღარ იწვევს.

პუბლიცისტიკა საჭიროა, ფრიალ საჭირო. არა ნაკლებ საჭიროა ხელოვნებაც.

ამისათვის კი აუცილებელია ორგანო, რომელიც მარტო ხელოვნებას ემსახურებოდეს.

თუ „თეატრი და ცხოვრება“ ამ გზას დაადგება, მე პირველი ვუსურვებ მას გამარჯვებასა და დღევრძელობას.

ივ. გომართელი

მ რ ო მ ნ შ უ ლ ი თ ე ა ტ რ ი

თეატრი სახალხო ტრიბუნაა, შკოლაა, სასწავლებელია.

თეატრი ცხოვრების სარკეა — და ვინ არ იცის, რომ სარკე გამასწორებელი იარაღია?

თეატრის დიდი დანიშნულებაა გაავრცელოს და დაამკვიდროს ხალხში ახალი აზრი, იდეა, ახალი ქეშმარიტება.

თეატრის დანიშნულებაა იყოს წყაროდ კოდნისა, შეიტანოს ხალხში შეგნება და განათლება, ებრძოდოს უფიცობასა და სინენლესს, ჰფანტოს გარყვნილების ბურუსი, ამაღლოს და დარაჯად უდგეს ზნეობას, სთესოს სიკეთე, ჰნერგოს სიყვარული.

თეატრი ხალხის სულიერი კულტურის, განვითარების ერთერთი ძლიერი ფაქტორთაგანია.

ეს შეხედულება თეატრის დანიშნულებაზე მუდამ იყო და არის მისი საუკეთესო მოღვაწეთათვის სახელმძღვანელო პრინციპად.

და, აი, როცა ასეთი მშვენიერი, სერიოზული და ფრიალ საჭირო დაწესებულება — თეატრი განიკდის კრიზისს, მის ცხოვრება უფერულია და უშინაარსო, მისი როლი-კი უმნიშვნელო და არა — სერიოზული და ნშირად სამარცხვინოც, რომლისაგანაც წითლ-

დება თეატრის სეროიზული მოღვაწე, — მეტი არ იქნება მასზე ბასი.

* * *

თეატრი საზოგადოების ოცნების მეგობარია და, თუ რამდენად მკიდროა ეს მეგობრობა, თუ რამდენად შესებაშემა საზოგადოების ოცნებას, მის ზნეობას თეატრის შინაარსი — ამაზე დამოკიდებული მისი არა თუ აღორძინების, არსებობის ბედ-იღბალიც-კი.

ამიტომაც თეატრის მნიშვნელობა, მისი როლი, სხვადასხვა საზოგადოებაში, სხვადასხვა დროს და პირობებში — სხვადასხვა გვაჩვენებს.

საფრანგეთში, — პარიზში, მაგალითად, — თეატრი მისი მცხოვრებლების ვახრწილი ოცნების მონაა და ამიტომაც პარიზის თეატრების დიდ უმრავლესობას უფრო შანტანის ხასიათი აქვს, ვიდრე სეროიზული, იდეური დაწესებულების.

იქაურ საზოგადოების ჟინიანი ხასიათი და გარკვენილი ოცნება, რა თქმა უნდა, უშინაარსოა, ტლანქი და თხოულობს სენსაციურ, ნერვების გამაღიზიანებელ სანახაობას (эпатаж) და, ცხადია, თუ თეატრს, რომელიც ეჭვემდებარება საზოგადოებრივ ფსიხოლოგიას, არ უნდა მასთან კავშირი გასწყვიტოს — უნდა აკმაყოფილოს ეს მოთხოვნები და შეინარჩუნოს მისი მასზარებელის სიმბატია.

ეს არის, ჩვენის აზრით, იმის იზიზი, რომ თუმცა ფრანგული თეატრი მდიდარია ყოველის მხრივ, მოძრაობს და მხურვალედ შრომობს, მაინც ვერ აუღის საზოგადოების ჟინს და თითქმის ყოველწლივ იმ საზოგადოების სულისკვეთების გამომატველი პრესა სტებს ვანგაშს იმაზე, რომ თეატრი კრიზისს განიცდისო.

ასევე ითქმის გერმანელთა თეატრზედაც. იქ საზოგადოება უფრო ზნეობრივად შეზღუდული, უფრო ოცნებით შემოქმედებას მოკლებულია, უფრო ზომიერი — და ამიტომ თეატრის მოძრაობა, მისი განვითარების ტემპი სრულიად შეთანხმებულია ბიურგერთა ფსიხოლოგიასთან.

გერმანელთა თეატრის უფრო დინჯი, დამჯდარი, ღრმა-ფილოსოფიური ხასიათი აქვს, ის უფრო გონების ნაყოფია, ვიდრე გრძობის და ამიტომაც უფრო მაღლა სდგას ფრანგულ თეატრზე იდეურად, შინაარსით...

ასევე ითქმის ინგლისის თეატრზე და ყველა იმ თავისუფალი ქვეყნების თეატრებზე, სადა თეატრს, როგორც დიდი ხელოვნების სალონის ერთ პაწა ნაწილს, უჭირავს თავისი ადგილი და საზოგადოების სულისკვეთების შესაფერად, კეთილსინდისიერად ეწევა მორიგ კულტურულ შრომას: — ეთამაშება, აღვივებს და სათანადო სიამოვნებას ჰგვრის მის მოტრფილეთა ოცნებას.

იქ, სადაც საზოგადოების სხვადასხვა სულიერ მოძრაობას აქვს საშუალება იზოვოს გამოსავალი გზა; იქ, სადაც საზოგადოებრივ მისწრაფებათა გამომატველი საშუალებანი ბევრია, იქ სადაც არ არის შეზღუდული აზრი, შკოლა, ენა, პრესა და თავისუფლება, — იქ, ვიმეორებ, თეატრს აქვს წმინდა ესთეტიური დანიშნულება და რამდენადაც ფრთაშესხმულია საზოგადოების ოცნება, რამდენად მაღალია მისი ზნეობრივი სიქაქი, რამდენად ვანგვითარებული და მთლიანია მისი გემოვნება და ფანტაზია, — იმდენად ამაზე დამყარებული თეატრის შინაარსიანობა, მისი ესთეტიური სისპეტაკე და სანახაობის სიმწვენიერე.

* * *

მაგრამ არის ქვეყნები, სადაც სულის თქმა შეხუთულია, აზრი ცხრაკლიტულში ზის და თავისუფლებას ჰკორტის ყორანი...

ენა მუნჯია იქ, მოქალაქე ტყვესა ჰგავს, ფრთაშესხმულია ბოროტება, და პიროვნება — აღმიანი უარყოფილი...

ლოთობა არის გამოცხადებული გასართობად, მონობა და მორჩილება მოვალეობად, უვიცობასა და სიბნელეს გუნდრუკს უკმევს საკურობეველი, მოკლულია პატივისცემა და სიყვარული, ძაძით მოსილია ესთეტიური აღმფრენა...

არიან ქვეყნად ერები, რომელთა შვილებს დედის ძუძუს მაგიერ არა-მითხე გამოხდლები შხამით კვებავენ, და როცა ბავშვი სტირის, სახესაც მანჰავს სიმწარით — ძიძვნი ცემით ამშვიდებენ მათ...

არიან ქვეყნად ერები, რომელთა დღიური განცდა ცრემლთა ნაკადად არის ქცეული და სამარისებური სიჩუმით მიმდინარეობს, და როგორც მუნჯი ენის მაგიერ მიმიკით ლაპარაკობს, თვლებში აკოცონებს სედას და ნა-

ღვეს,—ისე ყველა იმ ერთგვანიც სდუმს, სტირის, შავად, ხან წითლად ოცნებობს, და ელის—ელის აღდგომას...

აი, ასეთი ერების ცხოვრებაში თეატრს აქვს სხვა დანიშნულება. იქ, სადაც აღამიანის სულიერი მოძრაობის გამომხატველი ყველა გზები დახშულია, უარყოფილია მოქალაქე და დაღუპებულია ენა,—იქ უნდა აღაპარაკდეს, ამქვევრმეტყველდეს ხელოვნება, იქ, ხელოვნება საერთოდ და თეატრი კერძოდ უნდა გადაიქცეს ბასრ მახვილად, იქ ხელოვნებამ და თეატრმა უნდა ითამაშოს მოქალაქის როლი: უნდა ააფრიალოს დროშა, რომელზედაც აღბეჭდილი აქნებოდა ერის ჩუმიდ გამეფებული სულისკვეთება...

აქი, სადაც დაჩაგრულ ერთა ცხოვრებაში, ხელოვნება და თეატრი ამ გზას არ აღვია—იქ ხელოვნება და თეატრი მკვდარია, განყენებული, უმნიშვნელო...

თ. იანელი

ლი ა კ ა რ ი

გულის,

გულის!

მასხოცს—ჩემს მითოლოგიაში *) ხატებაა ქალის ღრუბლით გამოცხადებული.

ბრგვა და მოყვანილი, მაგრამ ხელთ-დაუქერავია და ჰაეროვანი.

მისი თვალები ხან მრისხანა და ხან... ნეტარების ზღვა.

მისი ნაკეთიერება ხან ვარდისფერ, მთრთოლარე, ცოცხალ სხეულს ისხამს, ხან მკრთალებდა ცის ეთერში.

ზოგჯერ ისე ახლოს ვარ მასთან, მისი საარაკო თმის სურნელება მათრობს და მამრუებს.

ზოგჯერ კი სრულიად ვშორდები და მაშინ არის, რომ ჩემს სულში ბნელა.

მაშინ არის, არის ვიწყებ მის ძებნას და ამ ძებნაში ზოგჯერ აღქაჯს წავაწყდები, ზოგჯერ სირინოხსაც.

*) როგორც ვერს, ისე პირველბასაც თავის მითოლოგია აქვს: ბევრობისას ნაგრძობის, მის სხონაში ბუნდღვნად ჩახახული...

ი ს ტ ო რ ი ა კ ი უმღეფ იწყება... და სხვ. ავტ.

მათ ჰგონიათ—შეხვედრილებს, მეც მგონია, რომ ჩვენ ერთი მეორისანი ვართ, მაგრამ ამ დროს საღმე ცისიერზე განათლება და დავინახავ.

ჩემს მრისხანე ღმერთს, ჩემს შორეულ პატარაშალს და მივსდევ კვლავ მას, რადგან თურმე მისთვის ვცოცხლებ. მისთვის მოვკვდები.

შალვა დალიანი

ტარას შუკინსკო

(მისი ცხოვრება)

ამ წლის 25 თებერვალს შესრულდა ასა წელი შექენჯის დაბადებად. უკრაინელები დიდის წიხით აზიარებდენ ამ დღის დღესასწაულს, მაგრამ მათს სურვილს და მისწრაფებას წინ გადაეღობენ:

რით იუა მგოსანი შექენჯო ეგეთი დიდებულო, რომ მოეფი უკრაინელები ამდროსნი მოწიებით ისეხეიებენ მს სსხელს?

სანამ ამ კათხვასზე მიუგებდეთ, მოკლედ გავცინოთ მისი მწარე ცხოვრება და მასინ უფრო ხათლად წარმოვიდგინოთ მისი მნიშვნელობასაც.

ტარას შექენჯო დაბადა 1814 წ.25 თებერვალს, ს. მორინცაში, კიევის გუბერნიაში; მამა მისი იუა ვას ბატონ ენგელვარდტისა; ტარასი ათი წლისა იქნებოდა, დედა რომ მოუკვდა; მამამ შეორე

ცოლი მოიყვანა, რომელიც შეტად ავი ღამიანი გამოდგა; სპარალო ზატარა ტარას სიცილიტეს უმწარბადა უდიერი მოპურობით; თორმეტ წლისას მოუგვდა მამა, თბოლი ბეშეა დარჩა თავის და ღუთის ანბარა. დიდი წყალებს და ვაიავგლასი გაღახდა შეგნენთვის მათგან, ვისაც კი მან შეაფარა თავი მითომ სსწაფლებულად. იგი იყო მენანირდანი, შეგირდით მსცავრთან, მისახურად ბატონთან და სხვა. უგულვან უდიერი მოპურობასა, სიმშობეს და სიცივის შეტს ვერას ზოულობდა.

თავდაპირველი სწავლა დაიწყო თავიანთ სოფლის მუღაიონისთან, რომელიც იმდენს არ ასწავლიდა, რამდენსაც სტანჯავდა ბაჟის საყოთარის საქმის კეთებით. მაგრამ ნიჭმა თავისი ჰქმინა, -- პირველშივე მას მსცავრთან უფრო იზადვდა და აინ უშვავდა შეგნენთვის. როცა მისმა ბატონმა შეამჩნია სამსატვრო ნიჭი, გატყავნა ჟურ ვარშავს, შერე კი ზეტერბურგს ამ ხელობის შესასწავლად ბატონის სამსახურისათვის.

ზეტერბურგში ჩასულ შეგნენის ჟურ ძალიან გაუჭირდა უსახრობის გამო, მაგრამ შემთხვევით იგი გააცნეს მამინდელს კანოქინელ მსცავრს ბრიულთან და მგოსანს უგოფისკის, რომელთან გადაწვევიდა, ეს ნიჭიერი ჭაბუკი ეთობისაგან გაერთვისოფლებიანთ. მართლაც ბურს ეტადენ და ეთობასაგან კანთავისოფელს 1838 წ. შეგნენი მამინვე შევიდა სამსატვრო აკადემიაში და მსცავრობის მიჰყო ხელი: მაგრამ მისთანვე მიწერლობასაც მისდევდა. 1840 წელს გამოუშვა პირველი ლექსითა კრებული „კობზარი“, შემდეგ წელს კი თვისი დიდი ზოგმა „კაილამაკი“ ორი წლის შემდეგ მიიღო მსცავრის წოდება და კემეზავრას სამშობლოსკენ, სვად იგი დასასვლად და მოღვაწეობდა, მაგრამ დიდს ხანს არ ასიარენს იგი თავისოფელს ჰაერზე 1847 წ. დასბრალეს უგრაინულ მოძრაობაში მონაწილეობა და გააწესეს ვარისკაცად ორენბურგის მსარეს; მიხედა იყო ის ხელთნაწვეობი, რომლებიც მას უზოვეს კაჩხრეკის დროს და სვად იგი მკაცრად ეხეზოდა მთავრობას. უსზარმაში ვატარა სრული ათი წელი და ამ ხნის განმავლობაში მას ნუბას არ აძლევდენ არც ხატვისას, არც წერისას. თუ მოახერხებდა რისმე დაწერას, იმახად ჩექმში თვისი გულქვეში ინახავდა დრომდე. 1857 წ. იგი, როგორც იქნა, კანთავისოფელს ვარისკაცობისაგან.

დაბრუნდა ზეტერბურგს და ხელი მიჰყო ხელახლა თავის საყვარელს სვანეს, მსცავრობას და

მიწერლობას. სელმეორედ მამოსდა თავისი ლექსითა კრებული „კობზარი“, რომელიც მანამდის აკრძალული იყო და ბეერი მისი შესანიშნავი ზატრიოტული ლექსი არ იყო შიგ მითავსებულად, რომლებიც მხოლოდ სხლადგარედ იბეჭდებოდა.

მაგრამ ხანგრძლივი ტანჯვისაგან ჯანტეტიხილს შეგნენის შრომა ბეერი აღარ შეეძლო: იგი შეუბრალებულმა სიკვდილმა მალე იმსხვერპლა. 1861 წ. 26 თებერვალს გადაიცილა წყალმსკისისაგან. დროებით დასსოფლავეს ჟურ ზეტერბურგში, მაგრამ იმავე წელს მისიში გადასვენეს და დასსოფლავეს კიევის გუბერ. განვეის ახლო მადლობე, შდ. დნპრის მარჯვენა ნაპირზე. მას შემდეგ იმ გორაკს ეწოდება „შეგნენის გორა“.

აი, ეს უბრლო გლხის შვილი შეგნენიო შეიქმნა მთელ თანამედროვე და შემდეგ თაბათათვის სთავანებულ სვანად იმ მიხეზით, რომ მან ახმდელა, გაამშენიერა თავისი ხალხის ლიტერატურა, ახუგვა მრავალფეროვან თიგულიებით და აიყვანა იგი იმ ხარისხზე, რომ მთელი განათლებული ევროპაცი სიამოვნებით კითხულობს მის ზოგზიანს. — მან გააცნო განათლებულს სხოკაგოვას ის, თუ რას გძმბებს და რას ესწრაფება უგრაინის ხალხი, რომლის ნამდვილ წარმომადგენლად და ზის სურვილთა გამომსატველად შეგნენი თთვლება. არამც თუ ევროპას გააცნო ხალხი, კანთლეუბელს ნაწილს უგრაინელებისას უჩვენა გზა, რომლითაც მას უნდა ევლო სამშობლოს საკეთილდღეობად.

შეგნენი იყო უგრაინელთა დიდებული მგოსანი მამულიშვილი მოქალაქე. ისეთივე მნიშვნელობა აქვს მის ზოგზიანს უგრაინისთვის, რაც ზუშკინს რუსული ლიტერატურისთვის. ჩვენი სხოკაგოვბა ძლიან ნაკლებად იცნობს მის თავისებურ ზოტურ შემოქმედებას; სსურველი -- ვია გავითადარებონს ის ჩვენს გავსწავლიდა, როგორ უნდა სამშობლოს სოფარული და მისთვის თავისდალება.

დათიკო ივრელი

ბ. ზ. შუპინსკოს პომეხი

(მოკლე დახასიათება)

შეგნენი უგრაინელთა სოკეთესო ერთნული მგოსანი, რომლის სხელს დღეს, თუ არა თფიცილურად, ზნებობრავად მაინც დიდის აღტაცებით იგონებენ მისი მადლიერნი თანამემამულენი.

როგორც ბურს სხვას შეორმტე-მესამოტე წლების გამოჩენილ და მოწინავე პირთ, შეგნენი-

საც ერგო წილად განმდრეოთ უბრალო ჯარის კაცად და ათის წლის განმავლობაში, ეოფელსავე თავისუფლებას მოელებულს, ეწია ქაზანი მორიგის ჯარის კაცისა.

ამ ათი წლის განმავლობაში ბევრი რამ ჩავედა და ჩაიფრებოდა შეეჩინოს ადგნებულს გულში ბევრმა გრძობამ და ცნობილმა აზრმა იმავე თვისი მუდმივი სამივე მეგობრის ფარავით მისურვლ გულში.. ათი წლის განმდრეულ და მდღენებულ ასრებობის შემდეგ თუმც მეგობრს მიეცა თავისუფლება; თუმც ის ვეფუ დაუბრუნდა ცნობრებს, მკრამ, სამწუხროდ, დაუბრუნდა კატეხილი გულთით, გრძობა-გონებით განზავიდიბული, შემოქმედება შელახულ-შემწიფეფული..

შეეჩინოს ზოეზია უმთავრესად ღირებულის სისათისა. ის დიდად განიხრევა როგორც ხეგრასოვის თავად-სხაურული სეველიანობისკან, ისე კოლცოვის სიმღერის და ფიქრებისკან, რადგანც მას არ ემჩნევა არც ხალხის ცნობრებიდან მოწყვეტა და არც ორად გაყოფა. შეეჩინოს ზოეზია წარმოადგენს გადასვლად სხანს ხალხურ-შემკრებლობითი მოქმედებიდან პირად, იხდივიდუაღურ შემოქმედებებს. შინაარს თვისის ნაწარმოებთათვის ზოეტი ეღვის ხალხური გადმოცემა-მოთხრობებიდან. შეეჩინოს ზოეზია გრძილებით მადლა სდგას კოლცოვის ზოეზიასზე იმითაც, რომ უფრო ნათლად აქვს შეგნებულ-კათაულისწინებული ინტერესები მოწინავე საზოგადოების...

შეეჩინოს ნაწარმოებნი შეიძლება დანაწილდეს ოთხ რიგად.

პირველ რიგს ეკუთვნის ბალადები და სიმღერები სენტიმენტალურის სისათისა, მაგ. „უტო-ზღეხა“, „პრინცინა“, „რუსლავა“, „ტოზლოა“. ამ ნაწარმოებთა უმთავრეს შინაარსს შეადგენს—ბედი ახალგაზდა ქალისა, რემულსაც ან დღეისაცვალი სტანჯავს და აწვადებს, ან ახალგაზდა უახსია დელატოსს, ატუეებს.

მეორე რიგის ნაწარმოებში შეეჩინოა ახსიათებს ხალხის ვაი-უბედურებას ბატონ-უმობის შიში-მე და უტანელ უღელ ქეშს. ამ მხრევე საუკეთესოსა მისი „კატრინა“.

მესამე რიგისა ნაწარმოებთა ისტორიულის შინაარსისა. მათში მეგობრნი დამღერს ეფხასების თავისუფლების დროს; სიამოვნებით იგონებს თავისუფლების დამცველებს და დანავგრისათვის შურისმძიებლებს. ზოეტი სამარცხვინო ბოძე აკრავს ანამც თუ „ლიახებს“ და ებრავლებს, არამც თავისიან „პანებს“

და „გეტომნებს“; ამ უკანასკნელთ გემოს მომეტებულად მისთვის, რომ ისინი პირადის სარგებლობისათვის კანდენ ხალხის მტრებად, მოაღალტებად. ასეთი შინაარსისა მისი ორი დიდი ზოეზა: „კაი-დამაჟი“ და „კამაჟა“.

მეოთხე რიგს შეეჩინოს ნაწერებისს შეადგენენ პრეხით რუსულ ენაზე დაწერილი მოთხრობები. ამ ნაწარმოებში მეგობრნი ნიჭს ჩამოქვეითებს ეტუება. სხანს, რომ უღმობელმა ცნობრების ვითარებაში აუღმერია და დაუხანას ზოეტს ოდესდაც სთუთი და წმინდა შემოქმედება...

ივ. ვართაგავა

მსჯავრი

(ტრემიერით)

სულმა განუტევა სხეული, წიყყანა იგი ანგელოზმა და ხრიოკ-ტიტველ უღანზოში დასვი ქვაზე...

ზემოდან, ლურჯად დაბურულ სივრციდან სულს მოესმა ხმა: —, განსაჯე თვით შენი თავი!..“

და მსწრაფლ სულის თვალების წინ გაიშალა ვეებერთელა მდინარე, რომლის წყალი ცრემლთა წვეთებისაგან შესდგებოდა...

წყალი ღღერე იყო...

ანგელოზმა რქვა:—ხედავ, —აი, ცრემლემი, რომელნიც შენთვის დაღვარეს დღეამიწაზე მაშინ, როდესაც შენ იქ იყავი...

სულმა მიუგო:—მართალია, მაგრამ აქ ხომ ცრემლებიც ღურევია..

სამჯერ მიმართა ანგელოზმა სულს ამგვარი კითხვით და სამჯერვე ერთი და იგივე პასუხი მიიღო...

მაგრამ, აი, უეტრად მღერე წყალი დასუფთავდა, შეიქნა სპეტაკი, როგორც ბროლი...

ახლა ანგელოზმა რქვა:—ეს ცრემლებია შენი დღეები..

სულმა თვალბზე ხელები მიიფარა და წყნარად მიუგო: მართალია... მე ვარ დამნაშავე, რომ აქ არაა ჩემი ცრემლებიც!..

ვ. გორგაძე

ოოსკბ კონსტანტინეს ბე ველდენიშვილი

ავტორი „სისთლი“-ს და სხვა ზიკუების, ქართლელთა, დაიბადა ს. ახმუნი 1872 წ. 2 ანერას. 4—5 წ. იქნებოდა, რომ მისი მშობლები მცხეთას გადმოსახლდნენ, ექვსი წლისს დეღამ დაწვებინა ქართული წერა-კითხვა, ამავე დროს ასწავლიდნენ რუსულს; შვილის წლის თბილ. სავაგო I გიმნაზიის ზნისობში მიასრეს. გიმნაზიის ზირველი კლასიდან თბ. კაცებთა კორპუსში გადამიყვანეს, კორპუსის დამთავრების შემდეგ ზეტერბურგის I სამხედრო ზავლეს სასწავლებელში შევიდა, დაამთავრა სწავლა და 1892 წ. ოფიცრობა მიიღო.

სამხედრო აღზრდა - სასწავლებელმა და სიპ-სახერმა სრულად დააყუჩა სამშობლო ენა, უცხო ნიადეზე აღზრდილი თითქმის სრულად მოწვებელი ოფო სამშობლო კერას და მსოფლიდ 1904 წ. ცოტათი დაუახლოვდა ქართველ საზოგადოებას, ქართულ საქმებს და დროგამოშვებით გამოცემებს. 1906 წ. დუშეთის საზინის ექსპროზორიბის თაობაზე დაზბტიმრეს მეტეხის ციხეში, სადაც თითქმის ორი წელეწადი გამოძიების ჭეშმ ზეუდათ. ზატიმრობის დროს შეუდგა სამშობლო ენის შესწავლას, ქართველი კლასიკისი გადაიკითხა და ქართული წერტიც ისწავლა.

1908 წ. გასამართლეს, ორი წლის ციხე გადწევიტეს და სსჯელის მისახელად დუშეთის ციხეში დაზბტიმრეს, სადაც უფრო ბევითად შეუდგა სამშობლო ენის და მწერლობის შესწავლას.

სამწერლო ასზარეზე გამოვიდა ცნრასიან წლებში, მკრამ ზირველ დაზბტიმრებად მსოფლიდ რუსულს ცაზებებში სწერდა („კავკასი“, „საკავკასიბე“, „კავკასიკი კრახი“), ქართულ სამწერლო ას-

ზარესზე კი 1909 წ. გამოვიდა და, ორიოდე ზოლიტიკური შინაარსის წერილის შემდეგ, დაბეჭდა თავისი ზირველი მოთხრობა ტუსალების ცნორეობადან „აქც აღსდგა!“, 1910—11 წ. წ. დასწერა ზიკუები: 1) „ფუახი“, 2) „მისხერზბლი“, 3) „გამცემი“, 4) „სიმართლე“ და 5) „გაიქცა“. ციხიდან გათავისუფლეს 1913 წ. 28 იანვ. ამ წელს დასწერა „ქალი“. ციხიდან გამოსვლის შემდეგ მიიწვიეს ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა გამოცემულლობის მდივნად და იმავე წელს აირჩიეს ქართ. დრ. სსზ. გამოკების წევრ-მდივნად. 1913 წ. სელახლად დაზბტიმრეს მეტეხის ციხეში, სადაც დასწერა თავისი შესანიშნავი ზიკს «სინათლე».

ამგვარად სულ სეითოდე წელიწადია, რაც ი. გ. სამშობლოს დებურუნდა და ამ მოკლე დროში სამშობლო სცნის შესდგნა საუკეთესო საწარმოების და ბოლო ხნში აკვისს ქვეყანას ახალი მცნება სმინას; ქართველ სადახს მხოლოდ სინათლის მოზბობით, ე. ი დაწინაურებულ ქვეყნებში შექნილ სწავლა-განათლებით, სერთაშორისო იღუათ სამშობლო ნიადეზე გადმოსერკვით და ერთხელის ცავოთელიბობებობით შეკლდა ადღეობა-დაწინაურება და მსოფლიო იფრესულში ხაიმაო.

საჭირთა ისიც მოკისენით, რომ ი. გ. ცნობილით ვითარცა თავგამოდებული და ბეჯითი მუშა—მშრომელი ქართული თავტრის, რომლის გამკელად იგი მიწვეულია.

ს ი ნ ა თ ლ ე

ზღაპარი-ფეერი

3 მოქმედ. და 7 სურათად

მ ლ მ მ მ დ ნ ი პ ი რ ნ ი:

მეფე ჯიმშერი. დავრიში—ქაჯთა მეფე ჯადოსანი—მისი დღა. გორჯასპი) პირველი ეშმაკი. ავთანდილი) მეორე ეშმაკი. სპასალარი. მესამე ეშმაკი. ვეზირი. პირიმზე. პირველი და მეორე დესპანები მთვარია. პირველი კარის კაცი. ბროლისხუხ. მეორე კარის კაცი. ნათელი. შიკრიკი პირველი და მეორე. წყრალა. გლეხკაცები პირვ. და მეორე. ანკარა. } ფერიები.

უმჯაკები, ქაჯები, გლეხები, გამდელები, ძიძები და ორი დარჯო.

მოქმედება პირველი

სურათი I

მარტხნივ სასახლეში შესავალი კარები, წინ ეხო, სამი დიდრონი კაკლის ხე. შუა ხის ძირში ბალდახინი მეფე-დედოფლისათვის. მარტხენა ხის უკან კლდე. კარის მსახურნი შუა ხის წინ სუფრას ამზადებენ. თავს ადგანან I და მე II კარის კაცები უკან მოჩანს სასახლის ბაღი.

პირველი კარ. კაცი. ჰა, აბა ჩქარა! სადაცაა მეფე გამობრძანდება. .

მეორე კარ. კაცი. თითქმის ყოველისფერი მზათაა... (გაიწვივს განზე ჰარე, ჯარ. ჯარს) ადამიანო! ეს დაუსრულებელი ლხინი-ქეიფი როდემდის გასტანს. მეფემ საქმეებს სრულებით

თავი გაანება, ხალხი იჩაგრება, ირგვლივ მტერი გვარტყია... არ ვიცი, როდემდის უნდა ვიყოთ ამ მდგომარეობაში...

პირველი კარ. კაცი. ეჰ, ძმაო.. სევდას და მწუხარებას რას უზამ, გლოვის ლხინია ეს ჩვენი მეფეს ქეიფი... „შვილი არა მყავსო და ამოდენა სიმდიდრე, სარჩო, სანოვავე ვის დაუტოვო. სჯობს ვიდრე ცოცხალი ვარ მე თავად გამოვიყენო...“ საქმეებზე ხმას არავის ამოაღებინებს. დიდებულები გაჩუმებულები არიან. იმ დღეს სპასალარმა სამეფო საქმეებზე ჩამოუვლო ლაპარაკი. მეფე განრისხდა, გაუწყრა... „თუ ჩემი პურმარილი არ მოგწონს, გზა დამილოცნიაო“.

მეორე კარ. კაცი. აი ახლაც ემანდ შიკრიკი იცდის და მეშინიან, ვერ სომიხსენებია...

პირ კარ. კაცი. შიკრიკი?... საიდან მოსულა?

მეორე კარ. კაცი. სამხრეთიდან... ისეთი ფერი კი ადევს, რომ კარგი ამბის მახარებელი არ უნდა იყოს.

პირ. კარ. კაც. სამხრეთიდან? ალბად როსტომ მეფე შემოესია ჩვენს საზღვრებს და,

სომ იცი, ის კეთილს არ დაგვაყრის... რაც გახდება გახდეს და მაგ შიკრიკის მოსვლას ვეზირს ვაუწყებ. გაჩუმება არ შეიძლება. (ისმას მუსიკის სმხ. ზურნა) აგერ მეფე-დედოფალიც მობძანდებიან. (შემოდანს მეფე-დედოფალი ამაღლით, მათში სმასალარი და ვეზირი. მეფე-დედოფალი დასხდებიან ბაღდახინის ქვეშ. ამაღა სუფრასთან ადვილესს დაჯიკურს. ჰარეული კარ. კაცი ვეზირს წასიურჩელებს).

მეფე. დაბრძანდით, ჩემო ძვირფასო სტუმრებო, განავარძოთ უმ გრილოში ჩვენი ტბილი ლხინი... (სხდებან)

ვეზირი. მასატიე, დიდებული მეფე; ცოტა რამ საქმე გახლავთ... ძრიელ საქმე.

მეფე. კიდევ საქმე? რამდენჯერ მითქვამს: მე საქმეებს თავი დავანტბე. ნუ თუ მე, მეფეს, იმის უფლებაც არა მაქვს, რომ მშვიდობიანად ვილხინო, საქმეებისთვის არ ვიტკიო თავი?..

ვეზირი. მზეო ქვეყნისა? შიკრიკი უგზლუბია...

მეფე. შიკრიკი?.. თუ გვაბატყობს ვინმე? შემოიყვანეთ შიკრიკი და ვაი იმის თავს, თუ საქმეებზე მოგვიყვია ლაპარაკს [კარის კაღვი გადის და შემოჰყავს შიკრიკი შიკრიკი მიესალმეუყვს].

შიკრიკი. დიდება და დღევრძელობა ჩვენს სახელოვან მეფე ჯიმშერს!..

მეფე. რითი გავგახარებ? საიდან მოდიხარ?..

შიკრიკი. სამხრეთიდან, დიდებული!.. როსტომ მეფე აუარებელი ჯარით და ხომალდებით მოადგა ჩვენს სახლვარს. ზღვის გზა შეგვიტრა და შენი ორი ხომალდი ხელთ იგლო, ამ ხომალდებს შენთვის აუარებელი ოქრო და მარგალიტი მოჰქონდათ ინდოეთიდან...

მეფე. (განრისხებულა) ევაგისთვის შემაწუხებთ... მაგისთვის შემაწუხებთინე ლხინი?.. მაინც საქმეებით მაწუხებთ? როს ჯომ მეფე?.. ოქრო? რად მინდა ოქრო?.. ნეტავი ჩემს სიცოცხლეში ის მოვიხმარო რაც მაქვს. მე თქვენ გეტყვით შვილი მყავს და იმას დაუტოვებ... როსტომ მეფე კოტრი და ლატაკია... შინ ლუკმა პურიკ კი უტირს... დეე, მიჩუქებია ის ოქრო მისთვის... (შეკრავს) გეთორე აქედან და დმერთს მადლობა შესწირე, რომ კარგს გუნებაზე ვარ, თორემ მათრახები არ ავცდებოდა. (შეკრავი გავა) დაბძანდით, ყმაწვილებო, განვავარძოთ ლხინი... აბა სპასალარო, იკვებდი შესანიშნავი მოცეკვავე ქალები ვიშოვენო... გვაჩვენე ეს შენი მოცეკვავენი, თორემ ცარიელ ტრამპანებოში ჩამოვართმევ...

სპასალ. ოლონდ შენ ისიამოვნე, დიდებული მეფე, და მსწრაფლ აღვასრულებ შენს ბძანებას (აჟუყრავს სამჯერ ტაშს).
ბადიდან გამოსცევაგებან ფერები:

ზირი მზე, მოვარია, ბროლი სახე ნათელა, წვარია და სხვარა. უვარავს ნაზი მუსიკა. ფერები ტეკევენ. გაათავეს ტეკვა. გაიტქნენ და დაიშლენს ბაღში).

მეფე. მართლაც მშვენიერები ყოფილან... რალად გაიტქნენ... სპასალარო, დაუძახე, გესურს დავტკბეთ ცოტათი კადევ მათ თვალწარმტაცი ცეკვით... რა მშვენიერები არიან. სად გიშოვნია, სპასალარო? დაბრუნე, დაბრუნე... კიდევ ვაცეკვაო... ძვირფასს საჩუქარს არ დავზოვავ...

სპასალარ. ჩვენო დიდებავ! ვეზირნ დეწვევა და არც დაბრუნდებან... ტყის ფერიები არიან... იმ დღეს ჩემი მონადირეები ტყეში ნადირობდენ... დაღამებოდათ მალა მწვერვალზე. დღის რიყრავზე, ის იყო ტყეს ღამე ემშვიდობებოდა და დღე ეპარებოდა, მისდგომიან მონადირეები ერთს უზარმაზარ მუხის გარშემო მოცეკვავე ფერიები. დასდვენებიან მონადირეები დასაქვრად, მაგრამ გასლტომიან ფერიები ხელიდან. მხოლოდ ერთი ფერიის ღეჩაქი ხელთ შერჩენია მონადირეს და მოგხსენებში, მეფე, თუ ფერიამ თავისი ღეჩაქი დაჰკარგა, — მუხის ამოსვლის უმალ მოჰკვდება... ეხვეწებან ფერიები დავიბრუნეთ ღეჩაქი... მონადირეები არ ანებებენ... ,წამოდით, ჩვენის მუხის წინაშე იცეკეთ და ღეჩაქს დავიბრუნებთო'. ბგერი ყოყმანის და მუდარის შემდეგ დათანხმებულან ფერიები. გადმოუგლიათ ერთი რკო და უთქვამთ: ვისაც ეს რკო ექნება და სამჯერ ტაშს დაჰკრავს, სადაც უნდა იყოს, გავჩნდებით და ვიცეკვებთ, მხოლოდ ერთხლის მეტად კი არ შეგვიძლიან ცეკვაო. დაუბრუნებიათ მონადირეებს ღეჩაქი და რკო კი მე მომიტანეს. ახლა ამ რკოს არავითარი ძალა აღარა აქვს, რადგანაც ფერიებმა თავისი დაჰირება აღასრულეს.

მეფე. ებ, ყოველგვარი სიამოვნება ხანმოკლე და წუთიერია... აი გინდა ლხინი... პირველში თითქოს მართობდა, მაიწყებდა დარდს და მიბარებდა სევდას... ახლა კი ისევ... ისევ...

დელოვ. რაზე მოიწყინე, ჩვენო დიდებავ? რატო ისე მიავტრულბლა მაღალი შუბლი?.. უბძანე და ვანა მთელს შენს სამეფოში არ მოიზოვებინ საუკეთესო მოცეკვავე ქალები?

მეფე. არა, არა... რომ მომავანდება: ეს ძლიერი სამეფო, დიდძალი განძი და სიმდიდრე... ვის დაუტოვო?... შენ იცი, დედოფლო, ჩემი გულის ნაღველი, ჩემი მწუხარების მიზეზი. საუკუნობით განთქმული დიდებული და ძღვეთმოსილი მეფეთა გვარეულობა უნდა მოისპოს?... ვის ჩავაბარო ყოველისფერი, ვის უუნადგომო ის, რაც გადმომცეს ბრწყინვალე წინაპრებმა? —

სასალ. მზეო ქვეყნისაც, ნუ ჰიაწყენ გულს, ნუ დაჰკარგავ იმედს, სასოწარკვეთილებას ნუ მიეცემი... გეყოლება კიდევ შვილი და შენთან ერთად გაიხარებს ქვეყანა...

მეფე. მმ... რაღა დროსია... კაცი ვებრედები... სადაც არის შავი აზრდილი წამომგებობა და ზარს ჩამოჰკრავს...

ვეზირი. ჩვენო დიდებავ! მოგვაპყარ სმენა შენი და მოწყალებით გადმოგვხედ... უზენაესმა ხანგრძლივ ჰყოს შენი სიცოცხლე და ბედნიერად მრავალუმიერ გააბატონოს ჩვენდა სასიხარულოდ და ქვეყნის საკეთილდღეოდ... მაგრამ ნუ დააობლებ შენს სამფლობელოს, ნუ დასტოვებ უპატრონოდ შენს ერთგულს ხალხს... მართალია, ორი საუკეთესო გვარის შვილები, რომელნიც შენ იშვილე, უღობველმა სიკვდილმა ჩვენდა საუბედროოდ წავგართვა... ალბად, ესეც ლევის განგება იყო... მაგრამ გემუდარებით, სცადე ერთი კიდევ... ამოარჩიე კიდევ ერთი წარჩინებული გვარის შვილი, შვილად აიყვანე...

მეფე. როგორ? კიდევ ერთი უძანკო პაწია ბავშვის ცოლი ავიღო ტვირთად?... კიდევ გავხადო ვინმე მსხვერპლად?... არა, არა, ალბად ჩემი ბედი ასეთია. აი ვიცი კი რა შევცოლდე მალაღს ღმერთს, რომ ასე სასტიკად მსჯის... არა, შვილი მე არ მეყოლება და ვერც შვილად ავიყვან ვისმეს... (გაისმის უნებად ჭექა-ქუხილი, თითქოს სდღად ახლო მეხი ჩამოაფრდა... დაუბურავს ზუსუნით ქარი. ეველანს წამოხტებთან. მარტინჯე კვლავ გაიხაზა და კომინდება **დავრიში.** წითელი სისხლად. ეველანს თავსაზრდაცემული შესტყუარან დაფრთხი. იგი მისმე ნაბიჯით შიდას წინ და შეუეს მიესდებება.)

დავრიში. დიდება და გამარჯვება სახელგანთქმულ მეფე ჯიმშერს!..

მეფე. ვინ ხარ შენ? როგორ გაჰხედე ამ მოსელა დაუკითხავად? ჯოჯოხეთის თუ სამოთხის მოციქული ხარ?

დავრიში. შენი მორჩილი მონა, საწყალი დავრიში... გლახაკი და კეთილი ხალხის წყალობით მცხოვრები.

მეფე. რა გინდა აქ? როგორ გაჰხედე, გეკითხები, ჩემი ნადიის და ლხინის შეშლა?

დავ. მამატიე. მეფევ... შენი ნადიმი და ლხინი სვედით და გლოკით არის გამოწვეული. ვიცი შენი გულისნაღბი, ვიცი რა გაიძულეს შენი ტკივილები და ბოლმა ლხინით და ვითომ მხიარულობით გაიქარვო, დავიწყო... მე გიშველი, მე ავისრულებ სურვილს... მე მოგცემ შვილს...

მეფე. შენ?... რა შეგიძლიან, შენ, ვილაც საბრალო დაჯიშს?... მთელი ქვეყნის ბრძენნი, ნასწავლნი სცილობდნენ... რა წამალს, რა შელოცვებს არ ხმარობდნენ ჩვენი გულთმისნები და ვერა გააწყესრა და შენ, შენ, საცოდავო დავრიშო, რა უნდა მიშველო... შენ რა შეგიძლიან?..

დავ. თუ ჩემმა აქ მოსვლამ არ დაგანახვა, მაშ, კარგი. აჰა, შეხედე ცას—მთლად მოწმენდილია, ერთს პაწაწა ღრუბლის ნაგლეჯსაც ვერსად დაინახავ. და აჰა! (გაიქნეს მარტინჯეს ხელს და წვიმას დაუშვებს. ეველანს ხის ქვეშ ეუფრებთან). აჰა, ახლა, კიდევ (გაიქნეს მარტინჯეს ხელს და წვიმას გადაადებს). აი გადაილო, გამოივლარა... ახლა ხომ გჯერა, რომ ბევრი რამ შემიძლიან.

მეფე. ბელწეულისაგან ხარ მოგზავნილი, თუ მართლა წმინდა სული მოგვეციონა საშველად?

დავ. ეგ სულ ერთია... მივას ნუ გამოეკიდები... მე უბრალო საწყალი დავრიში ვარ, მაგრამ შევლა კი შემიძლიან, — შვილს კი მოგცემ.

მეფე. მიშველე და შენს წონა ოქროს არ დავეზოვავ. ნახევარ სამეფოს მოგცემ, ოღონდ აღმისრულე...

დავ. დავრიშს ოქრო არ ესაქიროება... და არც მეფობა უნდა... გითხარი გიშველი, მხოლოდ ერთის პირობით და თუ დასთანხმდები, წამალსაც გასწავლი.

მეფე. სთქვი და არას დავეზოვავ, არაფერს შევეუშინდები...

ღვ. მაშ კარგი... წლის თავზე დედოფალს ეყოლება ტყუბი შვილი, ორი ვაჟი, მათში ერთი ჩემი უნდა იყოს... თუ თანახმა ხარ...

დედოფ. უიმე, დედამ შვილი როგორ უნდა გაიმეტოს? ორ ძუძუში ერთი რომ მოკვლიყო, არ ეტყინება?

მეფე. მოითმინე, დედოფალო... თუ კი ორი გვეყოლება?.. ნათქვამია სულ არარაობას ცალ-უღელი ხარი სჯობიაო...

ყველანი. დასთანხმდით, მეფე — დეთოფალო, დასთანხმდით... ნუ დააბლებთ ქვეყანას!..

მეფე (დავრიაშ). კარგი, მე თანახმა ვარ... აი ამ ხალხის წინაშე გიცხადებ: თუ წლის თავზე გვეყოლა ორი ვაჟი, მათში ერთი შენია... გვასწავლე წამალი...

ღვ. დილის რიყრაყზე დედოფალი გაბძანდეს ბაღში და თავის ხელით მოსწყვიტოს ქიაფერი ვარდი, რომელიც შადრევანთან ჰყვავის, ისე კი მოსწყვიტოს, რომ არც ერთი წვეთი დღის ნაშისა არ ჩამოვარდეს მარცხენა ლოყით შეაშროს ის ვარდი და მერე შესჭამოს. წლის თავზე ეყოლება ტყუბი ვაჟი. თერთმეტის წლის, თერთმეტი თვის, თერთმეტი დღის, თერთმეტი საათის და თერთმეტი წუთის შემდეგ მოვალ და, მეფევე, ჩვენი პირაბა უნდა აღვასრულოთ. (გაისმის ქუხილი, ქარი. დავრიაშ კედელში ამაღება. ეგედანი თავზარდაცემული სდგანს).

ფ ა რ ლ ა

ი გედევანიშვილი

ბ უ ნ ე ბ ა დ ა ც ხ ო ვ რ ე ბ ა

(პირველი წიგნი)

ყველგან და ყველასაგან დევნილ ქართულს ენას ბევრი განსაცდელი მიადგა, ეს არავისათვის საექვო და დაფარული აღარ არის... მაგრამ სამწუხარო ის არის, რომ ახლანდელი განსაცდელი სულ სხვაგვარია და მეტად ვერაგულიც.

აქვთ გაპირვების დროს ბექტური მწერლობა უნდა ეხმარებოდეს ენას, მის ვაგრცელებას ადა შერჩენას.

ჩვენც, რა თქმა უნდა, ქართული მწერლობის იმედი უნდა ვიკონიოთ. როდესაც ყოველივე ისეა მოწყობილი, რომ მხოლოდ განადგურებას უწყობს ხელს, ეს და დავგრჩენია საიმედო საშუალებად.

მაგრამ როდესაც ამ თვალსაზრისით გავითვალისწინებთ ჩვენს მწერლობას, მაშინვე წარმოვკვიდგება ის დიდი ნაკლი, რომელიც მას დასწემდა. ქართული მწერლობა მეტად ერიდება სამეცნიერო მასალას. ეს ცხადია. მერე რატომ? მიზეზი უცოდინარობაა.

რადგანაც ენის ზედმიწევნით შესწავლას ყველგან დიდი შრომა და ჯავა უნდა, და მით უფრო ჩვენში და ჩვენგვარ პირობებში — ამისათვის ყველა გაურბის ამ სიძნელეს.

ჩვეულებრივ, ენა კიდევ ასე თუ ისე ემარჯვებათ, მაგრამ, თუ დინჯ საგანზე მიდგას საქმე — მაშინ ვერაფერ ვერა ბედებს ამაზე წერას და განზრახ ერიდება ამ დარგის წერილებსაც. ახლანდელი ქართული კერძო ცხოვრებაში, ლაპარაკს დროს, ქართული ენას არ საკირებებს, სხვა ენითაც იოვად მიდის, და როდესაც წერას მიადგება საქმე, რასაკვირველია, უნდა აუხვიოს გვერდი და თავიდან აიშოროს ისე რი რამ, რასაც იგი ჩვეული არ არის.

აი სწორედ ეს არის მიზეზი, რომ ჩვენს მწერლობას სრულებით არ მოვბოება თანამედროვე მეცნიერების მასალა, ან, თუ, შემთხვევით რასმე დამბექტდვენ, მხოლოდ სრულებით უმნიშვნელოს და ისიც მეტად იშვიადად. ამნარად მობასეც და მკითხველიც სრულებით მოკლებულია სამეცნიერო საგნის შესახებ ქართულად ბასსა და წერას. ჯერ უბრალო, საყველბურო საუბარი რომ ვერ მოუხერხებია თანამედროვე ქართველს ქართულად, როგორც და შესძლებს იგი რთულ, სამეცნიერო საგნის შესახებ ქართულად მსჯელობასა და წერას!...

მით უფრო საწყენია და სავალალო ეს გარე-

მოება. რომ ქართული ენა უკვე იყო საამისოდ დაწინაურებული მეცხრამეტე საუკუნემდე და მრავალი ხელთნაწერი, ამის ცოცხალი დამადასტურებელი, დღემდეც დაცულია და ჩვენამდე მოღწეული. თუმცა დღეს ამ მასალას მკითხველი არა ჰყავს და არც თვალის გადაშეღები, მაგრამ მათში მოკცეული მდიდარი მასალა უტყუარი საბუთია მისი, რომ ჩვენს წინაპართ მრავალი ჭირ-ვარამის მიუხედავად, მეცნიერებაც ჰყვარებოდათ და ქართული ენაც ისე გაუმდიდრებიათ, რომ ამ ენაზე ყოველგვარი რთული საგნის გადაცემა ყოფილა შესაძლებელი. და თუ უმადურმა შთამომავლობამ ეს განძი ვერ გამოიყენა, ეს მხოლოდ ქართველების საერთო დაკნინებისა და გადაგვარების ბრალია...

სხვაგან უფრო ღარიბმა ენებმა ახლად გაიჩინეს სამეცნიერო მწერლობა, და ჩვენში-კი ისეთმა მდიდარმა ენამ და დამუშავებულმა, როგორც ქართულია, მეჩვიდმეტე და მეთვრამეტე საუკუნის ნაანდერძენიც ვერ შეინახა და წინსვლელობის მაგივრად, უფრო შეიმოკლა ას-

პარეზი, და ამით მეცნიერულ განვითარებას სრულებით ჩამორჩა...

მოელი საუკუნე გადის, რაც ქართული ენა ამ ნაკლს შეეთვისა და, თუ ახლაც არ ვეცადეთ ამ ნაკლის გასწორებას, მეტად დიდ ზიანს მივაყენებთ მის წინსვლელობასა და განვითარებას.

ამისათვის საჭიროა სამეცნიერო განყოფილებას ყოველმა ქურნალობა ყურადღება მიუპყროს და ადვილი დაუთმოს, მკითხველის შესახვევად.

ჩვენც ვეცდებით ხანდახან გამოვესაუბროთ მკითხველს სამეცნიერო საგნების შესახებ და რაც ახალი და საგულისხმო-რამ იქნება მეცნიერების დარგში, იმას მივაქციოთ ყურადღება. მართალია, ძნელია ახლა გადაჩვეული ქართველისათვის სამეცნიერო წერილის ქართულად წაითხვა, მაგრამ ვინც მოიწადინებს, ადვილად მიეჩვევა და გაიგებს, და ვინც ვერ გაიგებს—მანაც ნუ შეგვიჩხუბებს და თავის თავს დააბრლოს.

3. ლამაზობი

ქართულ სცენის მოღვაწეთა ყრილობა

დრამატულ საზოგადოების გამგეობის ინიციატივით—საზოგადოებრივი დადგენილების თანხმად—შესდგა კომისია, რომელსაც დაავალდებულნი აქვს მოაწიოს **ქართულ სცენის მოღვაწეთა პირველი ყრილობა**.

კომისიაში შედის: გრ. დისამიძე, ს. ტარუაშვილი, შ. ღაღაძე, ა. ავალიშვილი, ა. წყნაძე, ე. მესხი, ვლ. ალექსი-შენიშვილი, ვ. გუნიას, ვ. შლიაკაშვილი, მ. ქორელი, ივ. ბარბაქაძე. კომისიას უკვე რამდენიმე კრება ჰქონდა და გამოირკვა, რომ **ყრილობის მოწვევა** სასურველი იქნება მონაწილე 20 აზრლიდან ზირულ მისამდე. ყრილობის განსახილველად შემუშავდა შემდეგი დანალექებითი პროგრამა:

I

I დრამატული ლიტერატურა და მიმოხილვა:

- 1) დღევანდელი მდგომარეობა, 2) სასურველი, 3) რეპერტუარი ორიგინალური, 4) თარგმანი, 5) დრამატურგთა კავშირი, 6) აკრებულა, 7) რეცენზია:—თეატრალური კრიტიკა, 8) ქართული ენა, ქართული თეატრი, 9) მიმოხილვა.

II დრამატულ საზოგადოებათა მიმოხილვა:

- 1) ისტორიული მიმოხილვა, 2) ანტრეპრისა, 3) კავშირი, 4) საზოგადოების სასურველი მიმართულება.

III სასცენო ხელოვნება და სცენის მომხარენი

- 1) დღევანდელი და სასურველი მართოქეობა, 2) სწავლა-კანთოება, 3) ნორმალური წესი, დამოკიდებულება დრამატ. საზოგად. და რეჟისორთან, 4) სისამბა.

IV თეატრი საქართველოში:

- 1) მომარე თეატრი, 2) თეატრი სოფლად, 3) სცენის მოყვარენი და მათი მოქმედება.

V რეჟისურა:

- 1) ვინ არის პროფესიონალი რეჟისორი, 2) სტაჟი, 3) დამოკიდებულება მსახიობთან, 4) ტექნიკური მხარე, 5) სცენის მუშები და სხვა.

II

I პროფესიონალური კავშირი:

- 1) ვინ არის მსახიობი, 2) მსახიობი და რეჟისორი, 3) ქართული ენა, 4) აწინდელი და სასურველი მოქმედება მსახიობთა.

II დამოკიდებულება მსახიობთა და ანტრე-პრიზასთან დრამატ. საზოგად.

1) ნორმალური წესი, 2) კონტრაქტი, 3) ბენეფისი და იუბილე — სტაჟი.

III თანხები

1) სხვადასხვა სახესიო, 2) უმუშევართათვის, 3) სურთაერთო, 4) დაუქურავებულთა.

ქოსას ოინები

ეს იმ დროს იყო, როდესაც ბურანში მყოფი საზოგადოება ქოსას საზოგადო მოღვაწის ში-რაფანდელით ამკობდა და მის კუქოსან აფეიოზას თავისი დარღმინდ ჯიბიდან საკმაო სასუსნავსა სთავაზობდა. თვითონ ქოსა კი, მეფისტო-ფელურის ღიმილით, უღლვაშ-გაპარსულ, მსუნავ, წვრილ ტუჩებში ეშმაკურად ჩაიცინებდა და თავის ოინებს ტუჩების ტკბანურით უამბობდა განუყრელ თავის ტუქუბის ცალ მეგობარ კუსპას, თანაც კატავასიად დაყოფილებდა:

— შე ვირრო, შე ვირრო, შენა!..

მითომ რა მინდაო? აი, მე ასეთი ქვეიანი, მოხერხებული ვარ, შენ კი— დოყლაბაიო.

დბალო-დბალო, ჯმუხი, ცხვირ-წამოწვდილი ქოსა გაგვიღო მეძებარვიით სუნს აიღებდა, თუ რა დროს საით იყო მისი საკბილო და კვალ-დაკვალ მიჰყვებოდა. ქუჩის თავიდან ქუჩის ბოლოში თვალს შეასწრებდა გასაფცქენელად განწირულ ბატკანს, ყველიბარია კატასავით მოსუტუვად ისედაც მოსუტულ თვალებს— და უზომო ზრდილობით, შემპარავის ღიმილით, ქულის მოხლით მიესალმებოდა:

— აა, ჩემს ძვირფას პეტრეს!.. ჩემს გიორ-გის!.. ჩემს რომანს!.. ჩემს საშას!..

გამოცდილი ალლო შორიდანვე აგრძნო-ბინებდა, თუ რა გუნებაზვა მისი ძვირფასი მეგობარი, რაიმე დასაინცილი ქანქარი ჰქავის მის პატივცემულ და პატივასაყრელ ჯიბეში, თუ არა. ყველა ნაცნობას სუსტი მზარე იცოდა, მათი გულის საიდუმლონი, განსაკუთრებით ქალთა საკითხში თვალწინ ედგა და ხალისიანის მასლაათით ათასგვარ არაკებით ჰამლეტისებურ ფილოსოფოსსაკი საამქვეყნო გუნებაზუ და-აყენებდა.

ქოსა თუმცა მღვდელი არ იყო, მაგრამ მრველი დიდი ჰყავდა. მირზახანოვის ვერც-ხლის კარტულიც ვერ გაუძღვებდა ერთ თვეზე მეტს, ბევრი სალაპის მიციმისაგან. მისი მრვე-ლი იყო მთელი ქალაქი და მისი მახრებიც, ყველა დაწესებულებაში, ყველა წოდებაში, ყველა უწყებაში შინაური, მიღებული კაცი იყო! ისეთი რიხით შევიდოდა, როგორც დიდი მოსაქმე კაცი, წვრილფეხა მოხელეებს არც-კი მიჰხედავდა, პირდაპირ უფროსის კაბინეთისაეკნ გასწვდა: ვინ გაუბედავდა კითხვას, შეჩერებას. იქნებ იფიქროთ, ვითომც ქოსა ბოროტის გულის პატრონი იყო, ხარბი, ძუნწი, უკადრისი და მხოლდ სხვისი ჯიბით უყვარდა სარგებლო-ბა?

რა ბრძანება!

ქოსა ნამდვილი კომუნისტი იყო. მისი ბუნება სხვა თეორიის ვერც შეიშენებდა. თავის საკუ-თარ კუქის გარდა სულს აქეთ არავითარი სა-კუთრება არ გაანჩნდა და განა შეეძლო კომუნის-ტი არ ყოფილიყო?!

თუ კი რაღაცეა გაფხვილ ყილეთის ჯიბეში უქყავდა, რამე, ხელგამლილი იყო და დაუზოგველად უმასპინძლდებოდა თავის მრველ-თაგანს.

ყოველ ასეთ შემთხვევაში, უნდა ვიგულის-ხმობთ, რომ ქოსას რაიმე მოაჩერებული ოინ-ბაზობა, ან უფრო დარბაისლურად რომ ესთქვათ, კომბინაცია, მოეხერხებინა და ძვირფას ნაც-ნობის ჯიბიდან თავის საწყალ ჯიბეში გადმო-ელა მოაჩარბებული ხელის ქუქუკი.

საგულისხმო რამ სანახავი იყო ქოსა, როდესაც დილით, გაბრუნებული თავით, გაფ-ხევილი ჯიბით, სახლიდან გამოვიდოდა, კარი-ბუქისთან გაჩერდებოდა და სადღესიო გეგმის შემოქმედებაში იყო ქართული. შექმუხნილ წარბებზე წამოწეული ქელით, თვალმ-მოჭუ-ტული, ტუჩებ-შეკბენილი, ცხვირ-გაწვდილი სივრცეს უზაროდ გასცქეროდა— ნამდვილ მოა-ზრე აღამიანს ემსგავსებოდა.

— А въ волнахъ ничего не видно... ничего не видно..*

ჩაილაპარაკა ქოსამ, გატეხილი ჰაპიროსი ამოიღო და კოწიწება დაუწყო. გაქნილი ტვი-ნი კი დამშეულ კუქის საზრუნავში იყო გარ-თული.

—Aaa!.. ВOТЪ РЫБКА ТО МОЯ ЗОЛОТАЯ!
 — დიმილით ჩაილაპარაკა, შუბლი ზევით ასწია ტუჩები შეიწუწუნა, თითქოს ორთქლში გამო-სული ზუთხი ჩაეტკბანურებინოს, ქუდი გაშლილი შუბლს ააცილა, რომ დილის სიომ იმა-

საც აგემოს სიგრილის სიამე და ბეჯითის ნაბიჯით გასწია.

სათა?
 ეგ ქოსამ იცოდეს.

ნარკანი

სათყატრო

მიმოხილვა

ხონის წარმოდგენები

ხონში საფხეულობით წარმოდგენების სსქ-მე კარგად არის მოწყობილი. ამ სსქმეს უძღვება ხოლ-მე ერთი წლით არჩეული დრამატული ჯგუფის გამგეობა. ჯგუფის გამგეობის მოვალეობა მსახიობთა მოწვევა და წარმოდგენებზე მორიგი გამგეობის გაწვევა. გამგეობის წევრებს ინტელიგენტთა სსხო-გადო ერებს უფოველ გასაფხეულზე ირჩევენ.

გამგეობა ჩვეულებრივად სეზონის ანგარიშს სეზონის გათავების შემდეგ აჭეუენებს. წელს ასეთი ანგარიში არ გამოუქვეყნებიათ და ეს არ არის კარგი. სსურველია ამ ანგარიშის გამოქვეყნებას დაჩქარებდენ.

გამგეობის წევრთა შორისაც არ ყოფილა სრული თანხმობა. ერთმა წევრმა მითხრა: სეზონი გათავ-და, ახალი სეზონი უნდა დაიწყოს და არამც თუ სსხოცადობამ, არამედ გამგეობის წევრებმე გი არ ვიცი ანგარიშით: არ მიახიან და რაიმე სსქმის შესახებ არაფერს არ შეკითხვიათ. აქ იმის განხილ-ვამი არ შევალ, თუ ვინ არის მართალი, ვინ ბტუყუნი, ხოლო იმის გი ვიტყვი, რომ არაა სსურველი ასეთი განწყობილება გამგეობის წევრთა შორის.

დროა გამგეობამ წარსული სეზონის ანგარიში გამაქვეყნოს და მომავლის შესახებ ზრუნვას შეუ-დგოს. როგორც ბავივე წარსულ წელს დეიფიტი ეოფილა და ამ დეიფიტს შესახებ უნდა მოილა-პარაკონ.

— 28 თებერვალს ხონში სარაჯიშვილმა გა-მართა კონცერტი. კონცერტს ხელის ბლომით და-ესწრო. სსხოცადობაზე ცუდი შთანქუდილება მოახ-დინა იმ კარემობამ, რომ სარაჯიშვილმა ჟურ იტა-ლიურად, შემდეგ რუსულად და ბოლოს ქრთულად იმღერა, ხელში ისმდა სმები: ქრთული, ქრთულიო და სარაჯიშვილმა ამა ს უური არ ათხიფა.

თეზოს.

ქართული თეატრის 1913/14 წ. ზამთრის სეზონი

1913/14 ქრთული თეატრის ზამთრის სეზონი დაიწყო ქრთ. დრამ. სსხ, ახალმა გამგეობამ. ზირ-ველი სეზონი გაგრძელდა ხუთ თვეს, 1913 წ. 15 ენეინსთვიდან 1914 წ. 15 თებერვლამდე.

გამართა 57 წარმოდგენა (განმეორდა 8 ზიეს). წარმოდგენილ ზიესათაცან ორიგინალური იყო 20, ნათარგმნი 21 (ძველი 24, ახალი 15), წლე-ვანდელი სეზონი ბარაქიანი აღმოჩნდა: შემოსავალი იყო 21325 მ. 46 კ. სულ დაესწრო 31806, — ორთაშუა რიცხვით 558. „სინთლე“ დაიდა 18—ჯურა. ამ 18 წარმოდგენის შემოსავალი იყო 9462 მ. 68 კ. სულ დაესწრო 12537 (ამ რიცხვში) შედის 4 წარმოდგენა ქუთაისში „სინთლე“, რომელზედაც დაესწრო 2441; შემოსავალი იყო 2362 მ. 92 კ. რეჟისორებად იყვნენ: ვ. ს. აღიქი-მესნი-შვილი, გ. ი. შლიაკაშვილი და მ. ფ. ქორიძე (ქრთული). ვ. მესნიშვილმა თითქმის შუა სეზონშივე მიანება თავი; უმეტეს წილად ვ. შლიაკაშვილი რეჟი-სორობდა.

ორი სიტყვა ბათუმის ქართულ დასზე

ეს ორი წელიწადია ბათუმშიც განხდა მუღმიოვი ქრთული დასი და ამით ქრთულ სათყატრო ხელფ-ქნებას ახალი მკვიდრი „ტეატრორის“ შექიძნა.

დამურბოლები და აღმოჩენილი ამ „ახალი ამერიკის“, როგორც მოსალოდნელი იყო, იყვნენ ახალგაზდა მსახიობნი ქრთული სტენისა, რომელ-თაც თვის თავს ზირველ ხანებში „მოგზაური“ „უწოდეს“ „მოგზაური“ დასის აზრი იყო სსმსახური გაწიას დასვლეთ-სასქრთულად დაბ-ქადაქმისთავის და ზირველ ხანებში რამდენჯერმე შემოიარა კიდეც ვეუ-ლა თვალსაჩინო აღვილი; თვით ნოვოროსისშიც გი გა-მართა რამდენიმე წარმოდგენა. ხოლო სსქმე დაახანვა დასს, რომ იყენს უფრო ბათუმში მოკმაგრებისა,

რადგან სხვაგან მოგზაურობას ისეთი სარგისი მოსდევდა თან, რამესაც „მოგზაურის“ თხელი ჯიბე ვერ გაუძლებდა და მსანტ, როგორც იტყვიან, ლუხა ბათუმის სწოთსუყდარს მიაშვგას.

ამითი არც ერთი მისრე არ მოტუეუბულა. საქმე ისე წინ წვიდა, რომ თვით ბათუმის სასოგადოებამ მოინდომა შემღეუგნი დასის ყოფა და ამ მიხინით დაასრს „ბათუმის ქართული დრამატული სასოგადოება“. ამგვარად სუეუგნო საძირკეული ჩაეყარა ბათუმის ქართულ თეატრის საქმეს.

წრეულსაც, მიუხედავად იმის, რომ სასოგადოებამ ხარალი ნას, განსძსუფადა მიუცილებლად შესდგეს მომავალი სეზონი და ამისთვის უკვე საჭირო ზომებიც არის მიღებული.

უესურვებით ჩვენს შორეულ მომევეს სრულს გამარჯვებს ამ წმინდა და ცოცხალ კულტურულ საქმეში.

ა. ი.

◆ **ქართ. დრამ. დასის მოგზაურობა** „სინათლი“. — ქართულ დრამატ. სასოგადოების გამგეობას, თურმე, მრავალი წინადადება მოსდის პროვანციებიდან, რომ ი. გედევანიშვილის პიესა ზღაპარი „სინათლი“ დაანახონ. გამგეობას აზრად აქვს შემოიაროს ამ პიესით შემდეგი ადგილები: ბათუმი, ფოთი, სოხუმი, განჯა და ბაქო.

◆ **მწერალს შალვა დადიანს** დაწვებული აქვს ახალი ორიგინალური სამომქმედებიანი დრამის წერვა, სახელწოდებით „მდექარი“, რომლის შინაარსი აღებულა სამეგრელოს წარსული ცხოვრებიდან.

→ **გ. ს. დავიდოვის გრამოფონის ფირმას** მოუწვევია მამედ-ალი შაჰის სამეფო კარის თიორანელი მომღერალი აბულ ჰასან-ხანი გრამოფონის ფირფიტებზე დასამღერებლად. მომღერალთან ერთად თარე უკრავს გამოჩენილი დავრიზანი, ქიანურხე-ბალირ-ხანი ზარებზე—ახლელა-ხანი. ამითან ერთად დაამღერის აგრეთვე თიორანის გამოჩენილი მომღერალი თავსე-ზადე.

ფიორფიტებზე დამოგრებისთვის ესენი ჯილდოდ იღებენ 22,500 მან.

◆ **ქუთაისის დრამატულ სასოგადოების გამგეობა** უკვე შესდგომია საჯარო სუზონისთვის მზადებას. როგორც გამღერავს, ზოგიერთ პირებთან კიდევ დაუწვევია მოლაპარაკება.

„ახალი კლუბი“ წარმოადგენებს სევერსკის მონაწილეობით დიდი ზარალი მიუტოვა კლუბის კასისთვის. სასოგადოთ „ახალი კლუბის“ მამასახლისები შეტისმეტად ცალმხრივად იქცივან და რუსულ ი.პერეტისა და შანინეტის ტრფილდში ქართულ ხელოვნებას ივიწყებენ.

◆ **ქართული დრამ. სასოგ. წლიური კრება** განზრახულია მოწვეულ იქმნას მისში, რადგან წლიური ანგარიში თავდება აპრილის დამღევს. გამგეობა უკვე შესდგომია თვის მოქმედების ანგარიშის მზადებას.

◆ **ქრისტინე (ჩიტო) შარაშიძის ლექციამ**— „ქართველი ქალი ახალ ქართულ მწერლობაში“, რომელიც 2 მარტს, კვირა დღით, ქართულ თეატრში წაიკითხა, ფრიად შინარსიანი გამოდგა და სასოგადოებაზე შთაბეჭდლება მოახდინა. სასურველია გამოიტყოს.

◆ **სახალხო სახლმა კოტე ყიფიანის** 45 წ. სასცენო მოღვაწეობის იუბილე გადაიხადა 4 მარტს. იყო მილოცვები და საჩუქრებიც.

თბ. ქართ. სამხსნაგო მომღერალ-მგალობ. გუნდი, დაარსებული 1910 წ. მის. კავსაის მიერ მომავალ კონცერტების გამო განჯა-ბაქოში.

რედაქტორ-გამომცემელი ანნა იმედაშვილისა

მიიღება დასახელებად განცხადებანი

გამართულია ხელის მოწერა 1914 წლის

ყოველ დღიური საოლიტიკო და სალიბერატურო გაზეთი

„სახალსო გაზეთი“

წელიწადი მისუთი

1914 წელსაც გაზეთი გამოდის იმავე პროგრამით, როგორც აქამდის გამოდიოდა და გაზეთს ექნება

სურათებიანი ღამათება

(კვირაობით)

პრემიად 1914 წლის წლიური ხელის მოწერის რომელიმე მთელი წლის სუფი- მიიღებენ
სურს გადახდიან, ან წინდაწინვე განცხადებენ გაზეთის
კანტონში, რომ წლიურ ხელის-მოწერის არიან 1914 წლის განმავლობაში

სამსვიგნს

პირველი წიგნი „ქართული მწერლები“, რომელშიც დაბეჭდილი იქნება: 1) „უკვირგების მეფენი“ ისტორიული დრამა სუთ მოქმედებად სანდრო შანშიაშვილისა. 2) „მიქრანლი შარვანდეთი“ ისტორიული რომანი ვ. ბარნოვისა და სს. მეორე წიგნი „უცხოეთის მწერლები“, რომელშიც დაბეჭდება: „დღის კარლის“, ტრაგედია შიფერისა, თარგმანს სანდრო შანშიაშვილისა და სხვა ნაწარმოებანი უცხოეთის მწერლებისა.

მესამე წიგნი სახელწოდებით კრებული ორიგინალური და ნათარგმნი წერილები

გაზეთის ფასი: როგორც ტფილისში ისე მის გარეთ ღირს წელიწადში 8 მანეთი 50 კაპეიკი, ნახევარი წლით 4 მანეთი 50 კაპეიკი. საზღვარ გარედ წლით 15 მ., ნახევარი წლით 7 მ., 50 კ. ერთი თვით თფილისში და მის გარეთ 75 კ. საზღვარგარეთ 1 მ., 25 კ. ცალკე ნომერი ყველგან შაური; დამატებიანი ნომერი შეიღი კაპეიკი. ადრესის გამოსაცემელი ფასი ქალაქიდან ქალაქ გარედ, ან ქალაქ გარეთისა ისევე ქალაქ გარეთისაზე 40 კაპ. და-ნარჩენ შემთხვევაში ადრესის გამოცვლა უფასოა.

Тифлисъ, Груз.-газ. „Сахалхо Газети“ почт. ящ. 190.

ქბლის ექიმი
ალ. სოლოლოშვილი
იღებს ავადყოფილებს
ღლილს 9—2 სათ.
საღმოსენ—7 სათ.
გოლიფინის პრ., № 12
მ მ მ მ
გ. დ. ლიშაშვილი
(კახეთის სარკინისგზო
მკურნალი)
შინაგან და ბავშვთა
ავადყოფილებისა.
ვარდის უბანის ქ. № 9.

მიიღება ხელის მოწერა 1914 წ.

ყოველ კვირეულს საზოგადო-ეკონომიკურ
და სალიბერატურო შუბრულ

„კლდე“-ზე.

ფასი: ერთი წლით 3 მ., ექვსი თვით 2 მ., სამი თვით 1 მან.
ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაური
ხელისმოწერა გამართულა „კლდე“-ს რედაქციაში Габавский пер. № 3 და

სტამბა „ეგრემისი“, გრაფის ქუჩა № 6.

Тифлисъ, тип. „Гермесъ“